

Mihail Bulgakov

Morfin

Türkçesi: Furkan Özkan

Roman

1

Akıllı insanlar, mutluluğun da sağlığa benzediğini söyleyeli çok olmuş: Burnunun dibindeyken mutluluğu fark etmezsin. Ancak aradan yıllar geçtikten sonra mutluluk aklına öyle bir düşer, öyle bir düşer ki!

Bana gelince... Bugün dönüp bakınca 1917 kışında mutlu olduğumu anlıyorum. Kar fırtınalarıyla dolu, su gibi akıp giden unutulmaz bir yıl.

Kopan bu fırtına, lime lime olmuş bir gazete parçasını kaptığı gibi yakamdan tutmuş, kuş uçmaz kervan geçmez bir mezradan çıkarıp ilçe merkezine atmıştı. İlçe merkezi de bir şey mi, diye düşünüyorsunuz değil mi? Benim gibi bir buçuk yıl boyunca bir gün bile kışları kardan, yazları haşin ama zavallı ormanlardan başka bir yere adım atmadan yaşamış, mutlu bir sevgilinin açık mavi bir zarfı yırtarken hissettiği yürek titreyişiyle bir önceki haftanın gazetele-

rinin posta paketini yırtmış, on sekiz versta* ötedeki doğuma art arda bağlanmış kızaklarla gitmiş birisi, zannedersen, ne hissettiğimi anlayacaktır.

Gaz lambası samimi bir şey tamam da, ben elektirikten yanayım! Yeniden görüyorum nihayet onları, albenili elektrik lambalarını... İlçenin köylü kızaklarının darbeleriyle iyiden iyiye düzlenen ana caddesi, ayakkabı ve altın krendel** gibi insanın bakışlarını büyüleyen tabelalar... Asılı olduğu camlı kapının ardında anavatanımda bol bereket bulunan bayram günleri hariç istediğiniz her an otuz kapık vererek tıraş olabileceğiniz yerel Basile'in ikamet ettiğini gösteren, domuz gibi gözleriyle küstah küstah bakan ve saç kesimi hiç mi hiç doğal olmayan bir delikanlının resmedildiği başka bir tabela.***

Bugün bile Basile'in mendilleri aklıma geldiğinde ürperirim. Her gördüğümde, deri hastalıklarıyla ilgili Almanca bir ders kitabındaki falanca vatanda-

---

* Yaklaşık bir kilometre uzunluğundaki eski bir Rus ölçü birimi. (ç.n.)

** Fiyonk biçimli, tatlı veya tuzlu şekilde yapılan, isteğe göre tarçın eklenebilen büyükçe bir kurabiye. (ç.n.)

*** Moskovalı ünlü kuaför Vasili Yakovlev'e gönderme yapılıyor. On sekizinci yüzyılın sonunda Moskova'ya gelip yerleşen ve ticaretle uğraşan Avrupalıların uğrak mekânı pahalılığıyla meşhur Kuznetski Most Caddesi'ndeki Rus dükkân sahipleri müşterilerin ilgisini çekmek için dükkanlarına Avrupa dillerinde, özellikle de Fransızca tabelalar asar, kendileri de takma isim kullanırdı. Vasili'nin takma ismi de "Basile"di. (ç.n.)

şın çene çıbanının şaşırtıcı benzerlikle resmedildiği o sayfasını anımsatan mendiller.

Ama bu mendiller bile karartamaz hatıralarımı! Kavşakta etten kemikten bir polis memuru, tozlu vitrinden belli belirsiz görünen demir sinilerin üzerine hıncahınç dizilmiş turuncumsu kremalı poğaçalar, samanla kaplı meydan, kâh yürüyenler kâh arabayla geçenler kâh sohbet edenler, kulübenin birinde satılan ve muhteşem haberler veren dünkü Moskova gazeteleri, uzaklardan birbirlerini çağırır-mış gibi ısıklılaşan Moskova trenleri... Kısacası burası medeniyetti, Babil'di, Nevski Caddesi'ydi.*

Hastaneden bahsetmezsem olmaz. Hastanede cerrahi, terapöti, enfeksiyon ve doğum servisleri vardı. Ameliyathane bile vardı; buharlı sterilizatörün ısıdığı, muslukların gümüş gibi parladığı, masaların kurnaz pençelerini, dişlerini ve vidalarını gösterdiği. Hastanede bir başhekimle (benim dışım-da) üç pratisyen hekim çalışıyordu. Asistan hekimler, ebeler, hemşireler, eczane ve laboratuvar. Laboratuvar vardı, inanılır gibi değil! Zeiss mikroskobu, muhteşem boya takımları...

Etrafımda gördüklerim yüzünden öyle büyük bir coşkuyla dolup taşıyordum ki ürperiyor, üşü-

---

* Petersburg'un geçmişten günümüze en önemli caddesi, kalbi. (ç.n.)

yordum. Aralık ayının ünlü günbatımlarında hastane yerleşkesinin adeta komut almış gibi aynı anda elektrik ışığıyla aydınlanmasına ancak günler sonra alışabilmişim.

Işık gözlerimi kamaştırıyordu. Küvetlerdeki su kudurmuşçasına, kükreyerek akıyordu; kirli ahşap termometreler sulara dalıp çıkıyor, yüzüyordu. Gün boyunca inilti eksik oluyordu çocuk enfeksiyonları servisinden; acınası tiz bir ağlama, boğuk bir şırıltı duyuluyordu.

Hemşireler koşuşturuyor, sürekli bir yere gidip geliyordu.

Ağır bir yük kayıp gitmişti ruhumdan. Dünyada olup biten her şeye karşı taşıdığım o berbat sorumluluğu omuzlarımda taşımıyordum artık. İn-karsere kasık fıtığından dolayı suçlanacak kişi ben değildim, ters doğum yapmakta olan bir kadını kızakla getirdiklerinde ürpermiyordum, ameliyat gerektiren irinli plörezi beni ilgilendirmiyordu artık. Uzun süreden sonra ilk kez sorumlulukları başını aşmayan biri gibi hissetmişim kendimi. Doğum? Lütfen, bakın ileride, biraz aşağıdaki binada. En sondaki beyaz ince tül perdeli pencere. Kadın doğumcu orada, sempatik, etine dolgun, kızıl bıyıklı, kel. Doğumlara o bakar. Kızaklar, ince tül perdeli pencereye sapın! Karmaşık kırığa cerrah başhekim bakar. Zatürre mi? Terapöti servisindeki Pavel Vladimiroviç'e sevk...

Ah, büyük bir hastanenin muazzam makinesinin düzene sokulmuş, gerektiği gibi yağlanmış işleyişi! İşte ben de ölçüsü önceden belli bir vida gibi bu düzeneğin içine dalmış, çocuk servisini üstlenmişim. Hem difteri hem de kızıl hastalığı tüketmişti beni, günlerimi yemişti. Ama sadece günlerimi. Geceleri uyumaya başlamıştım. Çünkü geçmişte pencereden duyulan, uykumu bölen, bedenimi karanlıktaki tehlikeye ve kaçınılmazlığa sürükleyen o uğursuz gece tıklamaları yoktu artık. Geceleri kitap okuyordum (başta difteri ve kızıl hastalığını okuyordum elbette ama sonraları nedense tuhaf bir merakla Fenimore Cooper* okumaya da başladım) ve masa lambamın da semaver tepsisindeki ak kömürlerin de soğuyan çayın da bir buçuk yılı uykusuz geçirdikten sonra uykunun değerini de anlamıştım.

'17 yılının kışında tayinim kar fırtınalı ücra bir mezradan ilçeye çıkınca işte böyle mutlu olmuşum.

---

* Dönemin ünlü Amerikalı yazarı. (ç.n.)